

Szerkesztőség és kiadó hivatal
 Hely: SIMONFFY-ház a város-
 házával szemben

HIRDETMÉNYEK,
 Hirdetési pénzek és a kiadás körüli panaszok
 valamint a lap szellemi részét illető
 minden közlemények ide intézendők

Bérmentelen levelek csak ismert kezektől
 fogadhatók el.

DEBRECZENI ELLENŐR.

POLITIKAI, TARSADALMI és KÖZGAZDASÁGI LAP.
 A SZABADELVŐ PÁRT KOZLÖNYE.

Megjelen naponként, a vasárnap és péntek kivételével.

Flózetési ár:
 Helyben házhoz hordva vagy vidékre postá-
 küldve:

Egész évre	10 frt —
Félévre	5 frt —
Negyedévre	2 frt 50
Egy hóra	1 frt —

Hirdetési díj:
 Öt-hasábozpetitor egyszeri beiktatásáért: 5 kr
 Bélyegdíj minden hirdetésért külön 30 kr
 Nyiltér 4 hasáboz petitorért 20 kr.

XII. évfolyam. 1885.

Debreczen. Hétfő, február 9.

27. szám

Meg kell menteni a magyar gazdát!

(I.) Am beszélnék a világra szóló, műveltséggel ellátott böles urak a magas politikáról, és tépják a pártok az egymás haját, de ha a gazdának jövedelme nem lesz, ha a földművelési miniszterium nem mozog úgy a mint mozognia kell, akkor elülhet a magas politika és valamennyi miniszter, mert be fog bizonyulni, hogy a földművelési ügy az első, a mint hogy a föld az alap, a mely föld ha inogni kezd, az ur isten se menti meg a magas kormányt az összeroskadástól. — Tudván pedig, hogy ezt a kormány köreiben éppen úgy észlelik és érzik, mint magában a gazda közönségben, és tudván, hogy a mi jót és hasznosat és ki-
 vihetőt proponálnak, a kormány ha csak tehetségében áll, hát megteszi, vagyok bátor felemelni igénytelen tollamat, s felhívni a nagyméltóságú földművelési miniszter ur figyelmét arra, a mit elmondani fogok.

Nem régiben a „Nemzet“ kikelt a „gazdasági válság“ elnevezés ellen, és ezen elnevezés említésének veszedelmes tulajdonságát magyarázta, felhozva a többi közt azt is, hogy ez a kifejezés nagy hatással van a gazda közönség hitelére. Ha eddig sem volt hitel, a mig t. i. válság nem volt, ám hogy legyen akkor, ha a sok nyomorúság körülményéhez a „válság“ elnevezés is hozzá járul.

Van benne valami igaz, ha nem sok is. A hitelnek igen félnék természete van, s a legsekélyebb zörej is megriasztja, de ha észre veszi, hogy a zörej üres lármánál nem egyéb, ismét elő buj-
 jk rejtekéből, s így daczára, hogy a gazdasági válságot világszerte emegetik, a vak lárna nem zavarta meg a ralis hitelt s a mi kicsiny a gazdának eddig volt, az most is meg van. Nevezem pedig a „válságos“ hirt ma még vaklármának és menten is meg a Teremtő attól, hogy valóság legyen, de másrésztől meg nem tagadhat, hogy mint gazdák, igen megszorult állapotban vagyunk, s ha e

megszorultság fokozódik nagyon könnyen kifejlődhetik válsággá. Amde ha ébren leszünk, meg ha a kormány is ébren lesz, ha a bekövetkező veszélylyel szemben ideje korán felfegyverkezünk, s jöjjön a minek jönni kell, de bennünket készületlenül nem talál, hát meg fogjuk magunkat védelmezni. Hanem erről most ke-
 l gondoskodni és nem a veszély pillanatában, s miután a magyar gazdaköz-
 zönség jó nagy része áll úgy, hogy a tavalyihoz hasonló egy vagy két év tönkre tenné, ám nem kell esztendőig terve-
 getni, hanem „Gesagt, gethan“, — hozzá kell fogni a dologhoz.

Az első ponton már úgy is keresztül estünk volna. Ki van mondva és általános el van fogadva az a hit: hogy pusztán gabnatermeléssel existálni nem lehet. És miután ez ki van mondva és el van fogadva, remélem nem azért lett kimondva és elfogadva, hogy most aztán megálljunk, s azzal, hogy a baj konstatálva van, meg legyünk elégedve. Hanem igenis, előre tehát és meg kell teremteni a mellékjöveldelmiaágakat, mint a len és kender termelést, selyem és állattenyésztést, hizlalást, a gazdasági gyárak felállítását és a többi. A kormány hasson közre az ő közegei által és álljon a gazda közönség élére, mert különben az egészből nem lesz semmi. — A gazda kör csak beszél, beszél és beszél, de hogy valamit tett volna, nem igen van róla tudomásunk. Hanem igen is, ha azt akarjuk, hogy a gazdaközönség érdekében valami létesüljön, mindenütt és mindenben a kormánynak kell élére állnia.

Mert hát beszél a gazdakör, hogy ez kellene meg az kellene, felolvasásokat tartat meg is fizeti, csak hogy ha a dolgok élére ember nem áll, hát itt ugyan beszélhet és felolvashat, de hogy eredményt is lásson, alig hiszem.

Kellene tehát a len és kendertermelés, állattenyésztés és a többi. Ki van mondva hogy ez kellene, meg fel is lesz olvasva a gazdakörben, csak méltó tásanak majd megfigyelni. Meg az is ki

van mondva, hogy mindezekhez pénz kellene, de nincs, meg az is ki van mondva, hogy gazdag embernek hitele sincs. Az érdemes „Lloyd“ még azt is elméleti tőzlatot mondani, hogy miért nincs, csak hogy az érdemes „Lloyd“ pro domo sua beszélt és nem volt mindenben igaz. Aztán felmélőztattak szólalni vaskalapos pénzembereknek és alchemistáknak, állítván, hogy a gazda embernek nem is lehet hitele, s aki azt állítja, hogy lehet, az az alchemistasághoz nem ért. Es ezek a vaskalapos pénzemberek elhítetik magukkal, hogy az ő fejük káptalan, s ami nekünk eszükbe nem jut, az másnak se juthat s Jézus Krisztus, mivel a theológiát nem értette, hitújított nem lehetett. És azért a föld mégis mozog, és azért a véletlen sokkal több találmányt hoz létre, mint a szakértelem, levén a szakértelem és találekonyosság kétféle: az egyik teremtő, a másik pedig alkalmazó erő. És így nem mondhatja el magáról egy vaskalap se, hogy ami ő alatta meg nem fogan, az nem fogonhat meg sehol, s hogy a mit föl nem fedez, azt nem fedezi fel senki.

Éppen azt mondhatjuk a gazdaközönség hiteleről. Kimondhatjuk és kimondjuk bátran, hogy a kereskedelem a gazdaságnál mivel sem realisabb, s hogy a kereskedő fizető képességét meg a gazda fizetőképességét egyedül az teremti: mert a kereskedőnek pénzforrása van, úgy szólván minden bank és pénzügyintézet az ő kezében van, s amíg magának hitelt nyit, azt a hitelt a gazdaközönségtől elzárja s mikor ő ezen a módon fizetni tud, a gazda pedig nem tud, akkor a gazdát a fizetésre képtelenné állítja. Pedig ha a magyarországi kereskedők létező vagyonát a magyar gazdák vagyonával összehasonlitanók és azt kutatnák, melyik részen több az adósság? Hát én azt hiszem, hogy a vagyonhoz aránylag a kereskedők adóssága sokkal magasabbra rugna. Amde van kereskedelmi bank, van iparbank, mely a kereskedelmi és ipar érdekeket támogatja, de ugyan a gazdasági bank hol van?

mond s mely oly könnyű szerrel és melyet előbb nemis remélték volna, újra visszazállt az Alvéghy családra. Ebből lehet adni valami kárpótlást Halmaynak. Izidor urnak semmibe sem fog kerülni. Arról nem kétkedhettem, hogy az egész kárpótlási összeget Péterék által fejta kifizettetni. Oh, Izidor ur bizonyára lesz ily ügyes.

Az érdemes Péter ur még mindig fog ságban ül, de ha itthon volna is, könnyen be tudná őt fogni Izidor s általa fizettetni ki az egész összeget. Még könnyebben fog ez sikerülni Péterével. A derek delnő nem nagy jártassággal bír a pénzügyi ügyekben; legkevésbé sem lesz nehéz mesterség luddá tenni őt. Előre láttam, hogy a ravasz Izidor fogja befogni kedves sögornőjét, úgy hogy a derek delnő akarhatja ellen elő fogja mozdítani a Müller Béla és Halmayné közti házasságot s ő maga lesz az áldozat, a nélkül, hogy esze ágában volna áldozattá lenni.

Nos, végazzék el egymás közt. Semmi közöm hozzá. Péterné ő nagyságának családja nekünk bizonyára nem fog okozni könnyeket.

Mielőtt elküldtem volna a levelet Izidorhoz, közöltük azt Müller Bélával. Helyeselte az egész dolgot, s nem volt semmi ellenvétele ellene. Egy fillér nélkül ép oly kedves volt neki Etelka, mint gazdagságával.

Postára adtam a levelet. Kiszámitottam, hogy holnapután megkapja azt, bizonyára még aznap utnak is indul és sietni fog Pestre. Négy nap alatt itt lesz s rövid idő múlva minden győtrelemnek, minden szenvedésnek vége. Kezdődnek számunkra a boldogság napjai.

Országgyűlés.

Budapest, febr. 7.
 A képviselőház mai ülésében a költségvetési törvény javaslat harmadszori felolvasásában és nagy többséggel történt elfogadása után a járás bíróságok szaporításáról szóló s a járásberényi és karczagi törvényszékek megszüntetéséről rendelkező törvényjavaslat került tárgyalás alá. (A karzaton karczagi és jászberényi deputatiók foglalnak helyet.) Matuska előadó behatóan ismerteti és indokolja a törvényjavaslat intézkedéseit, s a két érdekes törvényszék tekintetében anomaliaként tünteti fel, hogy egy törvényhatóság területén két törvényszék álljon fenn, de egyik se legyen a közigazgatási székhelyen. A javaslat ellen szóltak: Sárközy, Orbán Balázs és Csánády — kevés figyelem között, csupán az utóbbinak pattogásai Tisza ellen, meg azon kijelentése, hogy „a jászok és a kunok őseinktől örökölték a törvényszéki jogot“, keltek koronként derültséget. Az a kifejezése sem maradt hatás nélkül, mikor azt mondá hogy ez a javaslat „furfangos, csalóka és jezsuita fogas a kormánytól. A javaslat mellett szólt fel a szélső balról: Tóth Ernő, kit úgy mint Pauler minisztert is figyelemmel hallgatott meg a ház, mely a javaslatot nagy többséggel fogadta el általánosságban a részletes tárgyalás alappól.

De megjutott ismét a vita a javaslat 2. §-ánál, melyet Hodossy Imre kihagyatni javasolt, mert a karczagi és jászberényi városi elemnek fejlődésében való káros megakasztását látta. Sárközy és Apponyi gróf támogatták Hodossy indítványát. Ugy Hodossy, mint Apponyi jobb ügyhöz méltó nagy szabadsággal beszédeket keltek a vidéki és helyi érdekek védelmére s bármennyire igyekeztek általános elvi magaslatra emelkedni, mindenki érezte, hogy kicsinyes és hozzá tarthatatlan helyi érdekek mellett kardoskodnak és erősen spekulálnak a karzaton levő deputatiókra, melyek főleg Apponyi beszéde alatt ugyancsak lelkesültek. Az ilyen tetszhalgas a közelben gyűjtött „közvélemény-nyel“: nálunk még eddig nem tekintett általánféru tulajdonságnak.

Pauler miniszter nyomós okokkal igazolta a javaslat szükségét, miközben Karczag mellett Sárközy és Jászberény mellett Apponyi által engagirozott mindkét ellenzék köréből ismételt, türelmetlen közbeszólások és ellenzékek hangzottak fel. — Kévetkezett aztán a 2. §. felett a szavazás, — melynek eredménye az, hogy a §. 159 szavazattal 122 ellenében, tehát 37 szótöbbséggel elfogadott s így ezzel a ház kimondta a jászberényi és karczagi törvény-

A „Debreczeni Ellenőr“ tárczája.

HOLTOMIGLAN.

Regény.
 Írta: Vértesi Arnold.

(Folytatás.)

Nyugodtan végig hallgatott s derült arc-
 czal viszonáz:

— Nem teszem könnyelműen és elhamarkodva. Sokszor gondolkoztam magamban e fölött. Kész vagyok minden perczben lemondani a vagyonról, melyet csak jötevonóm kelgyességéből bírok.

— De ellenségei javára kell önnek lemondani, érdemtelen javára.

— Mi érdemem van nekem? viszonzás szerényen. Azok rokonai legalább a boldogulnak, én rokon sem vagyok.

Leültem az asztalhoz s megírtam a levelet Alvéghy Izidorhoz, melyben tudatjuk vele, hogy Etelka késnek nyilatkozik bizonyos föltét alatt lemondani az Alvéghy-
 tól örökölt birtokrészről s azonnal átbecsőtani azt Alvéghy Izidor és Péter birtokába.

A föltétel abból áll, hogy Izidor ur befolyása által kieszközli, hogy Halmay protestans vallásra térve, elválk nejtől. A mely perczben be lesz fejezve a pör s kimondva az elválás, azon perczbenátzállt az összes birtok, melyet Etelka Alvéghy-nétől örökült Izidor és Péter urakra.

Etelka szelid nyugalommal aláírta e levelet, legkisebb habozás, legkisebb sajnálkozás nélkül. Egy tollvonással lemondott mindenről.

a legutolsó szükségben voltam képes ehhez folyamodni. Szivesebben fölládoztam volna saját vagyonomat, mint Etelkát. De most nem lehetett többé válogatni. A pénz, a vagyon nem megvetendő dolog; soha sem birtam valami ideális megvetéssel viseltetni a pénz iránt, de soha sem tekintettem azért azt egyénekné mint eszköznek. Ha akadály az a boldogság utjában, ám dobjuk el, mint a tengerész hullámok közé veti drága terhét ha a hajó súlyedez. Az élet drágább mint a vagyon.

Reméltem, hogy a vagyonról lemondás árán megszerezziük Etelka számára a boldogságot, már tudnillik azt, a mit ő boldogság alatt ért.

A pénzsomjas Izidor meg lesz nyerve részünkre s mindent el fog követni, hogy célunkhoz juttasson; hiszen az ő érdeke most egy lesz a miénkkel. Halmay ha meg lesz fosztva e támaszától, nem igen fog tovább makkacsodhatni. Pénzre van szüksége, s Izidoron kívül senkitől nem kaphat pénzt. Izidor ellátja őt jelenleg pénzzel, de azon percztől kezdve, midőn Izidor látja, hogy neki nincs érdekében többé akadályozni Halmayné másodszeri férjhezmenetelét, sőt épen azt elősegíteni áll érdekében, egy fillért sem ad többé Halmaynak, sőt szorongatni fogja ezt minden módon. Oh, Izidor ur ügyes és okos ember mindig, mikor arról van szó, hogy valamit nyerjen. Fogja ő tudni a módját, hogyan szorongassa, hogyan kényszerítse Halmayt az elválásra. Hiszen ott az adások börtöne és sok más mindenféle eszköz, melyeket Izidor ur fog tudni alkalmazni.

Aztán könnyen kielégítheti ő Halmayt a szép vagyonból, melyről Etelka most le-

XX. Egy végzetes est.

Éz alatt kiállítottam kémeimet, két ügyes embert, kik Halmaynak minden léptét figyelemmel kísérik.

Reggel foglalta el a két ficzkó helyét. Estig semmi nevezetést nem tudtak jelenteni. Halmay ur korán reggel templomba ment misére, aztán hazajött s itthon maradt egész délutánig. Nem is látogatta meg senki őt, csak egy tisztelőző ur, ki valami leégett templomra adakozásokat gyűjtött.

Délután 4 óraker kikocsizott a vasutindóházhoz. Egy jóforma nagyságu börtödöt vitt magával s meleg bundába volt tait karózva.

Emberimeknek egyike azonnai bérkoesiba ugrott s utána hajtatótt. A másik állomáshelyén maradt a ház előtt czirkálva vagy a szemközti kávéházban ülve az ablaknál, honnan szemügyre vehetett minden embert, ki a házba jön. Semmi gyanus látogatót nem vett észre, nőt épen nem.

Keresettem már előbb az ex-borbélylegény komornyikot Reméltém, hogy ettől vallomásokat csikarhatok ki; ijesztés vagy ajándék megnyitják talán nyelvét. De ez ember nem volt többé, legalább jelenleg, Halmay szolgálatában. Kémeim csak annyit tudtak mondani, hogy ez ember haza kérekedett urától s ura egyidőre haza is bocsátotta. Hogy mikor jön vissza, azt nem tudják.

Halmay tehát már itt is előre gondoskodott. Le kellett mondanom azon reményről, hogy az ex-borbélylegény által valamit megtudhatok. Halmay újmost fogadott magának ideiglenesen, egy jámbor és bárgyu, szerfölött

